

CONTROVERSIAL ISSUES FROM THE SECOND TEMPLE PERIOD

3 - THE SEALING OF TANACH

בית כנסת הנשיא

A] THE BOOKS OF TANACH

1. ת"ר, סדרן של נביאים: יהושע, ושופטים, שמואל, ומלכים, ירמיה, ויחזקאל, ישעיה, ושנים עשר. .... סידרן של כתובים: רות וספר תהלים, ואיוב ומשלי, קהלת, שיר השירים וקנינות, דניאל ומגילת אסתר, עזרא ודברי הימים. .... ומי כתבן? משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב; יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה; שמואל כתב ספרו ושופטים ורות; דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים: ע"י אדם הראשון, על ידי מלכי צדק, ועל ידי אברהם, וע"י משה, ועל ידי הימן, וע"י ידותון, ועל ידי אסף, ועל ידי שלשה בני קרח; ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקנינות; חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק סימן) ישעיה, משלי, שיר השירים וקהלת; אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) יחזקאל ושנים עשר, דניאל ומגילת אסתר; עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו.

בבא בתרא יד.

- How many books are there in Tanach according to this source?
- Are they in the same order as our Tanach?
- Who decided which books were included in Tanach and which were excluded?¹
- Some books were excluded from Tanach. What caused their exclusion?

2. זה ספר תהלות יש בו מזמורים ושם המשורר או המחבר כתוב בראש המזמור. ויש מהם רבים בלא זכר שם המשורר. .... ומחלוקת גדולה יש בינות המפרשים יש אומרים כי כל הספר לדוד והיה נביא, והעד (דברי הימים ב ה:יד) לְכֹן מִצֵּאת דָּוִד אִישׁ־הָאֱלֹהִים .... וככה (תהלים עב:א) לְשִׁלְמָה אֱלֹהִים מְשִׁפְטֵיךָ לְמִלְכָּךְ יְהוָה - נבואת דוד על שלמה בנו. וּתְפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים (תהלים צ:א) הוא לדוד, ונתן המזמור לבני משה .... מִגַּל נְהַרְוֹת בְּבָל (תהלים קל:א) גם אֱלֹהִים בָּאוּ גֹלִים בְּנַחֲלֹתֶיךָ (תהלים עט:א) נבואת דוד שהתנבא לעתיד ....² ויש אחרים אומרים כי אין בספר הזה נבואה לעתיד .... ואמרו כי 'על נהרות בבל חברו' אחד מן המשוררים בבבל, וככה אמרו כי כל מזמור לבני קרח הוא לאחד מן המשוררים מבני בני הימן שהיו בבבל, ודבריהם יורו על הגלות, ולא ימצא ככה בדברי דוד, ואמרו כי גם אסף שם משורר היה בבבל ואינו אסף המנצח שהיה בימי דוד .... ודעתי נוטה עם הקדמונים ז"ל כי זה הספר כולו ברוח הקדש

הקדמת אבן עזרא על תהלים

3. רב אדא בר אהבה מסדר מתניתיה עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים

תענית ח.

4. א"ר פנחס בן יאיר .... פרים של זבח השלמים כ"ד כנגד כ"ד ספרים וכ"ד משמרות - כפרה על עשרים וארבעה אלף שמתו בבעל פעור

במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יד

- When do sources 3 and 4 date from?³

1. For a fascinating shiur on the issue -

<http://www.vutorah.org/lectures/lecture.cfm/725302/Dr-Shnayer-Leiman-Inspiration-and-Canonicity-The-Formation-of-the-Biblical-Text#>

See also Rabbi Dr. Leiman's PhD thesis published as *The Canonization of Hebrew Scripture* by Sid Z. Leiman (Second Ed 1991, Connecticut Academy of Arts and Sciences). In general, many of Rabbi Leiman's excellent shiurim are available for free download on YUTorah. Many of his articles are available free at www.leimanlibrary.com/.

2. From the commentary of R' Moshe Ibn Gikatilla (Spain, 11th C) on Tehillim 137.

3. Note that there are many other sources from this period that attest to 24 books in the Tanach. There are also books referred to in Tanach which do not themselves appear to form part of Tanach eg Sefer HaYashar (Yehoshua 10:13 and Shmuel 2 1:18), Sefer Milchamot Hashem (Bamidbar 21:14), Sefer Divrei HaYamim LeMalchei Yehuda/Yisrael (not the same as our Divrei HaYamim). There are also many books referred to in our Divrei HaYamim which may be references to previous parts of Nevi'im.

5. נותנין תורה ע"ג תורה וחומשים ע"ג חומשים, תורה וחומשין על גבי נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים על גבי תורה וחומשין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק ג

- What is the essential difference between Torah, Nevi'im and Ketuvim?
- How was it decided which books fit in which sections?
- Which books of the Ketuvim were actually written by Nevi'im? Why are they therefore not in Nevi'im?

6. מיתבי: ברוך בן נריה, ושריה בן מעשיה, ודניאל, ומרדכי בלשן, וחגי, זכריה ומלאכי - כולן נתנבאו בשנת שתיים לדריוש

מגילה טו.

- Why is Tanach called 'Torah', 'Nevi'im' and 'Ketuvim'?
- What does 'Torah' mean?
- If the book is named after the contents, why is Nevi'im not called 'Nevu'ah' or 'Nevu'ot'?
- Why is Torah not also called 'Nevuah'?
- What is special about the written nature of 'Ketuvim'? All the books of Tanach are written down? Why not call them all 'Ketuvim'?⁴

7. .... I must now describe the different degrees of prophecy ....
 (2) The second degree is this: A person feels as if something came upon him, and as if he had received a new power that encourages him to speak. .... all this he does while awake, and in the full possession of his senses. Such a person is said to speak by the holy spirit (ruach hakodesh) . David composed the Psalms, and Solomon the Book of Proverbs, Ecclesiastes, and the Song of Solomon by this spirit; also Daniel, Job, Chronicles, and the rest of the Hagiographa were written in this holy spirit; therefore they are called Ketuvim (Writings, or Written), i.e., written by men inspired by the holy spirit. Our Sages mention this expressly concerning the Book of Esther. In reference to such holy spirit, David says: "The spirit of the Lord spoke in me, and his word is on my tongue" (2 Sam. 23:2); i.e., the spirit of the Lord caused him to utter these words.
 ..... For this reason the nation desired to place the book of Daniel among the Hagiographa, and not among the Prophets. I have, therefore, pointed out to you, that the prophecy revealed to Daniel and Solomon, although they saw an angel in the dream, was not considered by them as a perfect prophecy, but as a dream containing correct information. They belonged to the class of men that spoke, inspired by the ruach ha-kodesh - 'the holy spirit'. Also in the order of the holy writings, no distinction is made between the books of Proverbs, Ecclesiastes, Daniel, Psalms, Ruth, and Esther - they are all written by divine inspiration. The authors of all these books are called prophets in the more general sense of the term.

Moreh Nevuchim 2:45

8. אמרו (פסחים קי"א) כי ברוח הקודש נאמר זה הספר, לפיכך כתבוהו בכלל הכתובים ולא בכלל הנביאים, כי לא נאמרו דבריו בנבואה כי אם ברוח הקודש. ונבאר אנחנו מעט מן ההפרש אשר בין הנבואה ורוח הקודש. כי הנבואה הוא דבר בא על האדם שהוא חכם שלם במדותיו, תבוא לו הנבואה בחלום. ובעת תבואה הנבואה בהקיץ יתבטלו כחותיו ההרגשיים ויהיה מסולק מכל דרכי העולם הזה ויראה במחזה הנבואה כאילו איש מדבר עמו ויאמר לו כך וכך ..... ורוח הקודש הוא שיהיה האדם השלם מתעסק בדברי האלהים, שלם בכל הרגשותיו לא תתבטל אחת מהן, ומדבר מה שמדבר כדרך בני אדם, אלא שמעוררת אותו רוח עליונית ותופיע הדברים על לשונו דברי שבח והודאה לאלהיו, או דברי שכל ומוסרים. גם ידבר על העתידות, בסיוע האלהי על כח המדבר, בכל כחות המדברים

רד"ק תהלים הקדמה

- Given this distinction between Nevuah and Ruach Hakodesh, how do we understand Iyov, Rut and Eicha? Which parts of Tanach are they in?⁴

9. ה' סלעי ומצודתי ומפלטאי אלי צורי אַחֶסֶה-בוּ מְגִי וְקָרָן יִשְׁעֵי מִשְׁגְּבֵי

תהלים יחג

10. ויאמר ה' סלעי ומצודתי ומפלטאי-לי: אֱלֹהֵי צוּרֵי אַחֶסֶה-בוּ מְגִי וְקָרָן יִשְׁעֵי מִשְׁגְּבֵי וּמְנוּסֵי מִשְׁעֵי מִחֶמְסַת תִּשְׁעֵינִי

שמואל ב' כ"ב-ג

- This Tehilla was said by David - is it Nevuah or Ruach Hakodesh?⁴

4. These questions are all asked by the Abarbanel in his introduction to the book of Yehoshua

11. מותר להניח ספר תורה על ס"ת, ומניחים חומשים ע"ג נביאים וכתובים, אבל אין מניחים נביאים וכתובים על גבי חומשים, ולא חומשים על גבי ס"ת. הנה: אבל כתובים על גבי נביאים או איפכא, שרי

שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רפב

- According to halacha, do sifrei Nevi'im have a higher level of kedusha than Ketuvim?
- Abarbanel answers that Nevi'im and Ketuvim have the same level of kedusha and inspiration. BUT Torah, Nevi'im and Ketuvim have **three different functions**. Nevi'im were sent to address the Jewish people with a direct spoken message. Ketuvim is wisdom literature which is to instruct the Jewish people.

12. ויאמרו לכו ונחשבה על־ימיהו מחשבות פי לא־תאבד תורה מפנה ועצה מחכם ודבר מנביא ...

ירמיהו יח"ח

13. הנה על־הנה תבוא ושמעה אל־שמועה תהיה ובקשו חזון מנביא ותורה תאבד מפנה ועצה מזקנים

יחזקאל ז'כו

- What are the 3 kinds of material in Tanach? What are their different functions?
- How for example does Divrei Hayamim relate to Sefer Melachim?

14. סדר תעניות כיצד? ... אומר לפניך דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי ניונה (וינה ג') וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה **ובקבלה** הוא אומר (ויאל ב') וקרעו לבבכם ואל בגדיכם

משנה מסכת תענית פרק ב משנה א

- What (in this context) is the 'kabbalah'?
- How does it fit with Torah, Neviim and Ketuvim?

15.

אמנם נראה לנו להעמיד כאן את היסוד של ההבדל בין קדושת ספרי הנביאים לקדושת ספרי הכתובים ... כי ספרי הנביאים נועדו מתחילתם לשם אמירת הנבואה שבהם והשמעתם בקהל ולא עוד אלא שעצם התואר נביא נולד מגזרת "ניב שפתים" והיינו מפני שמתחילתם נתגלו החזיונות לנביאים בתורת שליחות לישראל ורק לאחר שנאמרו נסדרו לכתובה בתורת כתבי הקודש מה שאין כן ספרי הכתובים שהם נועדו מתחילתם רק לשם כתיבה ומעולם לא היה ענינם לבוא לכלל דיבור ... ולדעתנו מודגש הוא חילוק זה בעצם המטבע של מליות זכרונות ושופרות דוק ותמצא כי הפתיחה לפסוקי הכתובים דמוסף ראש השנה באה בנוסח של "ובדברי קדשך כתוב לאמור", ואילו הפתיחה לפסוקי הנביאים באה בנוסח של "ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמור".

פחד יצחק שבועות מאמר ב'

B] WHEN WAS TANACH 'CANONIZED'?

B1] TORAH AS A UNIT

- How do we know when a book become 'canonized'? What would be a good test?
- 'Quotability' - Nevi'im often quote Torah⁵.

16. ושמרת את־משמרת ה' אלהיך ללכת בדרכיו לשמר חקתיו ומצותיו ומשפטי ויעדותיו ככתוב בתורת משה למען תשפיל את כל־אשר תעשה ואת כל־אשר תפנה שם

מלכים א ב'ג

5. 'Torat Moshe' is referred to many times throughout Nach, eg Yehoshua 8:31-32, 23:6, Melachim 1 2:3, Melachim 2 23:25, Melachi 3:32, Daniel 9:11, 9:13, Ezra 3:2, 7:6, Nechemia 8:1, Divrei HaYamim 2 23:18, 30:16, 34:14. We also find many mentions throughout Nach of mitzvot which form part of the Torah. On the other hand, there are many instances in Nach where mitzvot are not mentioned in situations that one would expect such a mention. There are also many instances where behavior of religiously positive figures in Tanach seems to clearly breach Torah mitzvot. For a more detailed analysis of mitzvot observance throughout the Tanach period see - 'HaMesora beBayit Rishon', in particular Appendix 4 - <http://www.rabbimanning.com/wp-content/uploads/2014/10/Mekorot-HaTorah-5775-Shiur-10-Transmission-of-Torah-and-Mesora-in-the-First-Temple-From-Moshe-to-Ezra.pdf>

17. אמר רב אדא ברבי חנינא: אלמלא (לא) חטאו ישראל - לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא

נדרים כב:

18. ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל וחמשת סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א

19. כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יח

B2] NEVI'IM AS A UNIT

When are the Nevi'im first quoted as authoritative texts?

- Ben Sira⁶ (190BCE) quotes many of the Nevi'im⁷, but NOT the Ketuvim

20. Seeing that many and great things have been given to us through the Law and the Prophets and the others that followed them, for which reason it is necessary to commend Israel for education and wisdom ... my grandfather, since he had given himself increasingly both to the reading of the Law and the Prophets and other ancestral books ... was led to compose something pertaining to education and wisdom .... [*he then deals with issues of translation into Greek*]. And not only in this case, but also in the case of the Law itself and the Prophets and the rest of the books the difference is not small when these are expressed in their own language

Prologue to the Wisdom of Ben Sira

- Many Jewish scholars⁸ understand that the final canonization of the books of Tanach took place in the mid Second Temple period, at the time of the Chashmonaim

21. (יג) כל הדברים האלה נמצאו בדברי הימים הנכתבים בימי נחמיה. (יד) וכאשר דרש נחמיה אל ספרי דוד והמלכים והנביאים, ואת אשר כתבו בדבר הקורבנות ויאספם לאסיפה. (טו) כן עשה גם יהודה, כי אסוף אסף את הספרים אשר נפוצו והתפזרו בסערת המלחמה בארץ. (טז) והם למשמרת בידינו ....

מקבים ב' ב"ג-טז

- We have books of Ketuvim in the Dead Sea Scrolls⁹

B3] KETUVIM AS A UNIT

22. כל כתבי הקדש מטמאין את הידים, שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים. ר' יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת. ר' יוסי אומר קהלת אינו מטמא את הידים ושיר השירים מחלוקת. ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. אר' שמעון בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים. אמר ר' עקיבא חס ושלום!! לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כולו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל כתובים קדש ושיר השירים קודש קדשים: ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת. א"ר יוחנן בן יהושע בן חמיו של רבי עקיבא כדברי בן עזאי - כך נחלקו וכן גמרו

משנה מסכת ידים פרק ג משנה ה

6. Shimon ben Yeshua ben Eliezer ben Sira lived in Alexandria, Egypt in the 2nd Century BCE in the generation after Shimon HaTzadik. Chochmat Ben Sira (also called 'Ecclesiasticus'), originally written in Hebrew, comprises ethical teachings inspired by his father. It was translated into Greek by his grandson, who added a prologue. For further information see the Jewish Encyclopedia entry on *Sirach* (1906 edition available free online).

7. See Sirach 44-50 and his 'Praise of Famous Men' in which he describes at length the lives of many of the Nevi'im.

8. See Rabbi Leiman's book referred to above.

9. Although that does not necessarily indicate that they were yet a 'cannon'.

23. ר' שמעון בן מנסיא אומר שיר השירים מטמא את הידים מפני שנאמרה ברוח הקדש קהלת אינה מטמא את הידים מפני שהיא מחכמתו של שלמה
 תוספתא מסכת ידים (צוקרמאנדל) פרק ב

24. אמר רב יהודה אמר שמואל: אסתר אינה מטמאה את הידים. למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה? והאמר שמואל: אסתר ברוח הקודש נאמרה! נאמרה לקרות ולא נאמרה ליכתוב. מיתביב: ... רבי שמעון אומר: קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, אבל רות ושיר השירים ואסתר - מטמאין את הידים! ... תניא, רבי אליעזר אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר ויאמר המן בלבנו. רבי עקיבא אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראה. רבי מאיר אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר ויודע הדבר למרדכי. רבי יוסי בן דורמסקית אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר ובבזה לא שלחו את ידם. אמר שמואל: אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו, שנאמר קימו וקבלו - קימו למעלה מה שקיבלו למטה. אמר רבא: לכולהו אית להו פירכא, לבר מדשמואל דלית ליה פירכא!
 מגילה ז.

25. **משנה**. ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון שעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל, ושמונה עשר דברים גזרו בו ביום. גמ'.... אמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב, וחנניה בן חזקיה שמו, שאלמלא הוא גננו ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? העלו לו שלש מאות גרבי שמן, וישב בעלייה, ודרשן
 שבת יג:

26. ואף ספר משלי בקשו לגנוז, שהיו דבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנזוהו - אמרי: ספר קהלת לאו עיינינן ואשכחינן טעמא? הכא נמי ליעיין
 שבת ל:

- When did these debates take place?
- Are they debating if these books should be included in the Tanach or are something else?
- What are the halachic implications for a sefer to be included as 'Sifrei Kodesh'?

C] SEFARIM HACHITZONIM

27. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא ..... ואלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורס. רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים
 משנה מסכת סנהדרין פרק י משנה א

28. רבי עקיבא אומר: אף הקורא בספרים החיצונים וכו'. תנא: בספרי מינים (רש"י - גלחים). רב יוסף אמר: בספר בן סירא נמי אסור למיקרי (רש"י - שיש צו דברי כצאי וצא עליהם לידי ציטול חורה)
 סנהדרין ק: ורש"י שם

- What is the problem with Sefarim HaChitzonim?
- Are they all heretical? Are some of them?

29. רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החיצונים. כגון ספרי בן סירא וסיפרי בן לענה¹⁰. אבל סיפרי¹¹ המירם וכל ספרים שנכתבו מיכן והילך, הקורא בהן כקורא באיגרת ... להגיון ניתנו ליגיעה לא ניתנו
 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין פרק י

- What is prohibited concerning 'Sefarim HaChitzonim'¹² such as Ben Sira? Public reading or private?
- Which books are included in this category?
- Is the halacha according to R' Akiva?

10. Pnei Moshe comments that we do not know what this book is, but it was known to Chazal as דברי הבליים

11. Homer

12. See Appendix

30. אמרו חכמים אסור לקרות בספרים החיצונים, שנאמר *כמשמרות נטועים*, מה משמרות הכהנים עשרים וארבע, אף הספרים עשרים וארבע

מדרש תנחומא (בובר) פרשת בהעלותך סימן כה

- How does this connect the issue of Sefarim Hachitzonim to the general issue of the canonization of Tanach?
- Is it still a da'at yachid?

31.

ד. רב יוסף אמר בספר בן סירא נמי אסור למקרי כו'. בבאר שבע הביא מירושלמי דאיתא רע"א אף הקורא בספרים חיצונים כגון ספרי בן סירא וספרי בן לענה, אבל ספרי המירס וכל ספרים שנכתבו מכאן ואילך הקורא בהן כקורא אגרת, מאי טעמא, ויותר מהמה בני הזהר וגו' משמע שספרי בן סירא ובין לענה אסורים אפי' להגיון בעלמא כו' וקשה בעיני טובא תדא הלא חכמי הגמרא עצמם הן בירושלמי הן בבבלי הביאו כמה דברים של בן סירא כגון כו' א"כ בהכרח למדום, ועוד קשה האידך מיקל יותר בספרי מירס מבספרי בן סירא הלוא איפכא מסתברא כו'. לכן נ"ל שאחלפת השיטה בירושלמי

כו' עיי"ש באריכות, וראה בס' יסוד המשנה ועריכתה פרק א שבררתי כי אחרי שהנביאים האחרונים חתמו כ"ד כתבי קודש וגזרו גניזת כל שאר המגילות מדברי הנביאים שהיו בידי העם והם לא מצאו בהן צורך לדורות, יען שאז בתקופת החתימה עוד לא נטבעו כה"ק כתשיבת שאין להוסיף עליה ולולא שגזרו היה כל אחד מוסיף כפי אומד דעתו לכן הוכרחו לגנוז כל אשר לא הובא אל הקודש פנימה וגזרו שכל הקורא בספרים חיצונים אין לו חלק לעזה"ב, ונכללו בשם „ספרים חיצונים“ אלו הספרים שהיו קרובים לתקופה זו [כמו שנתכנו „בריייתות“ או „חצוניות“ משניות שלא הוטבעו במשנה, ראה מד"ה קרה פי"ה כא ותנחומא שם י"ב ועלמות אין מספר משנה החיצונה, וכמו המסכתות קטנות שאחרי חתימת התלמוד ע' תוס' ברכות י"ח א סד"ה למחר ופסחים מ' ע"ב ד"ה אבל] שהיה מקום לחשוש שיכונסו ויצרפו לכה"ק, וכמבואר במד"ר נשא פי"ד ד ופסיקתא רבתי פס' ג' ויותר מהם בני הזהר אמר הקב"ה כ"ד ספרים כתבתי לך אל תוסיף עליהם כו' כל מי שקורא פסוק שאינו מכ"ד ספרים כאלו קורא בספרים חיצונים הוזהר עשות ספרים הרבה שכל העושה כן אין לו חלק לעזה"ב כו', אבל על הספרים שנתחברו מזמן ההוא והלאה או ספרי הומירוס [ראה פי' רב האי גאון ידים פ"ד מ"ו] שלא עלה על הדעת לספחם לכה"ק לא החמירו לגזור, מובן שכל שהתרתקו מתקופת חותמי כה"ק בתקופת התנאים ומה גם אחריהם בתקופת אמוראים שלא היה כבר כל חשש שיסופחו לכה"ק נשתנה היחס לס' בן סירא והעריכותו רק מפאת תוכנו שיש בו הרבה דברי הבאי ורב יוסף אמר דמילי מעליותא דאית ביה דרשינן ראה בספרי הנזכר.

מרגליות הים סנהדרין ק:

32. ספרי בן סירא וכל ספרים שנכתבו מכאן ואילך אינן מטמאין את הידים

תוספתא מסכת ידים (צוקרמאנדל) פרק ב

- What are the implications of the status of 'not being metamei yadayim'?

33. רע"א: אף הקורא בספרים החיצונים. ולאמרו בגמרא, תניא - ספרי מינין. היש ספרי מינין יותר מאלו שמציאין מופתים וראיות להכחיש עקרי התורה ולא אמר ר' עקיבא 'המאמינים' בספרים החיצונים אלא אפילו הקורא אותם פן יטו את לבבו להאמין בדבריהם כמו שקרה לאלישע אחר!

שו"ת הריב"ש סימן מה

- Who was 'Elisha Acher' and what happened to him?

34. רבי עקיבא אומר אף הקורא בספרים החצונים ופרשו בגמרא מאי חצונים? ספרי מינים. פרש"י שהם ספרי גלחים, הולך לשטתו שקורא בכל מקום מין תלמיד יש"ו

שו"ת רדב"ז מכתב יד - אורח חיים, יורה דעה (חלק ח) סימן קצא

• Much of the Apocrypha and Pseudepigrapha were preserved by the early Christian church, copied multiple times and translated into other languages eg. Greek, Slavic, Ethiopic. Also, Christian glosses were added to them by subsequent generations. As such, many of the books are not considered to be reliable from a Torah perspective

35. כתוב בספר בן סירא. פי' ואף על פי שקראוהו בסנהדרין (ק): 'ספרים החצונים' ש"מ שלא חסרו שם אלא לעשות ממנו קצב אצל ראוי להגות זו צעות ללמוד ממנו חכמה ומוסר, משא"כ בספרי מינין ממש

חינושי הריטב"א מסכת בבא בתרא צח:

• Would the other books of the Apocrypha be called ממש ספרי מינין?

36. ומורגל הוא אף בלשון ארמי, כמו שכתוב במגלת שושן¹³

רמב"ן דברים כא"ז

37. וראיתי הספר המתורגם הנקרא חוכמתא רבתא דשלמה¹⁴ וכתוב בו .....

רמב"ן בראשית הקדמה

38. וספרים החיצונים - אמרו ספרי מינין. וכן ספרי בן סירא שהיה איש חזר ספרים צהזיות מעיניו "אלפראסה" שאין בהם חכמה ולא תועלת אלא אבוד הזמן בדברים בטלים, כגון אלו הספרים המאזים אלא הערצים מספרי הדורות ומנהגי המלכים ויחסי שצטו הערצים וספרי השירים וכיוצא בהם מן הספרים שאין חכמה בהם ולא תועלת גשמית אלא אבוד הזמן בלבד

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

39. בספרים החיצונים - ספרי מינים, כגון ספרי אריסטו היוני וחזיריו. וכלל זה הקורא בספר דברי הימים של מלכי נכרים ובשירים של עגזים ודברי חשק שאין בהם חכמה ולא תועלת אלא איבוד זמן בלבד

ר' עובדיה מברטנורא מסכת סנהדרין פרק י

40. בספרים החיצונים - פירש הר"צ ספרי מינים כגון ספרי אריסטו היוני. וצמשה כ"צ פ"ה לדעות התיר בצית הכסא וצמרחן

תוספות יום טוב מסכת סנהדרין פרק י

D] THE DEAD SEA SCROLLS

- Discovered 1947
- Qumran Sect broke away from the main Jewish community in Jerusalem towards the end of the 2nd temple period
- Mostly of Sadducean or Essene origin
- Nearly one thousand text fragments and longer scrolls uncovered dating from between around 400 BCE and 300 CE
- In Hebrew, Aramaic, Greek, and Nabataean
- Divided into three general groups: (1) 40% copies of texts from the Tanach (2) 30% of them are texts from the Second Temple Period Apocrypha eg Enoch, Jubilees, Tobit, Ben Sirah; (3) 30% sectarian manuscripts
- Of the Qumran texts which appear to have been brought in from outside the sect, a very high proportion (around 80%) match the standard Biblical (Masoretic) Text very closely
- Recently digitized on-line: www.deadseascrolls.org.il/home
- In the Shrine of the Book - Israel Museum

13. A reference to the Apocryphal book of Susanna, but actually a quote from the Apocryphal book of Judith 1:8

14. A reference to the Apocryphal book, the Wisdom of Solomon

APPENDIX

BOOKS EXCLUDED FROM TANACH

APOCRYPHA

Def: Works from the Second Temple Period in a style and tone similar to biblical books and included in the Septuagint in Alexandria

Prayer of Manasseh

1 Esdras (3 Ezra)

2 Esdras (4 Ezra)

1 Maccabees

2 Maccabees

3 Maccabees

Psalm 151

Tobit

Judith

Esther (10:4-16:24)

Song of the Three Young Men in the Furnace

Story of Susanna (Daniel 13)

Bel and the Dragon

Baruch and the Letter of Jeremiah

Wisdom of Solomon

Wisdom of Ben Sirah - Ecclesiasticus

PSEUDEPIGRAPHIA

Def: Works from the Second Temple Period and not included in the Septuagint

Ethiopic Book of Enoch (1 Enoch)

Slavonic Book of Enoch (2 Enoch)

Book of Jubilees

Assumption of Moses

Testaments of the Twelve Patriarchs

Letter of Aristeas

4 Maccabees